

Кукоба Лена,
наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ,
канд. іст. наук

КОНФЛІКТ НАВКОЛО ІРАНУ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ: ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Опубліковано: Кукоба Л. Конфлікт навколо Ірану на Близькому Сході: потенційні ризики та можливості для України // Діяльність Президента України в умовах російсько–української війни. 2026. Випуск 05 (180). С. 55-74.

28 лютого Ізраїль і США завдали серію ударів по Ірану, зокрема по столиці країни Тегерану. Це продовження бомбардувань, розпочатих у червні 2025 року. Президент США Трамп звинуватив Іран у фінансуванні та тренуванні бойовиків у Сирії, Лівані, Іраку та ХАМАСу в Палестині та заявив, що метою операції є знищення ракетної промисловості Ірану. У відповідь Іран запустив хвилю ракет і дронів по цілях в Ізраїлі та американських військових базах на Близькому Сході. Вибухи пролунали в Ізраїлі, Бахрейні, де базується американський флот на Близькому Сході, Абу-Дабі та Дубаї в Об'єднаних Арабських Еміратах, Кувейті та Ер-Ріяді в Саудівській Аравії (suspilne.media). Атака на Іран сталася через кілька годин після того, як Трамп заявив, що «не задоволений» останніми переговорами з Іраном щодо його ядерної програми. Протягом останніх тижнів США наростили військову присутність у регіоні (suspilne.media).

У ніч на 1 березня підтвердилось, що аятола та ще кілька членів його родини загинули. Майже сорокарічному перебуванню на посаді Хаменеї поклав кінець спільний військовий удар Ізраїлю та США. (...). 8 березня іранське інформаційне агентство Fars News повідомило, що Рада експертів Ірану офіційно обрала сина вбитого аятоли Алі Хаменеї – Моджтабу Хаменеї – третім верховним лідером Ісламської Республіки (suspilne.media). Ситуація в регіоні залишається нестабільною, з високим ризиком подальшої ескалації.

Ескалація конфлікту навколо Ірану стала однією з найважливіших подій сучасної міжнародної політики, що вплинули на глобальну безпекову ситуацію. Події в Ірані та навколо нього виходять далеко за межі регіонального конфлікту, оскільки зачіпають інтереси провідних світових держав, міжнародні енергетичні ринки, систему союзів і загальну архітектуру міжнародної безпеки.

Для України ці процеси мають особливе значення. Іран є одним із ключових військово-політичних партнерів Російської Федерації у війні проти України, зокрема завдяки постачанню безпілотних літальних апаратів, які активно використовуються російськими військами для атак на українські міста та енергетичну інфраструктуру. Подальший розвиток конфлікту на Близькому Сході може мати безпосередній вплив на Україну. Саме тому варто розглянути основні ризики та можливості, які пов'язані з цим конфліктом.

Перший ризик, який зазначають майже всі онлайн-ЗМІ, відволікання уваги міжнародної спільноти від війни в Україні. Тривала операція проти Ірану може суттєво змінити інформаційний та політичний порядок денний у світі й відвернути увагу від війни в Україні, вважає журналіст Віталій Портников. «Вплив на Україну ситуації на Близькому Сході буде залежати від темпів, і це ми зможемо зрозуміти за тиждень. Якщо це буде довго, то у нас вже є приклад війни 7 жовтня 2023 року на Близькому Сході. Ця війна дуже серйозно відволікла увагу світу від України» (ua.korrespondent.net).

Портников звернув увагу, що провідні світові медіа нині роблять головними темами події на Близькому Сході. За його словами, масштабність цих новин впливає на сприйняття аудиторії. «І що в таких умовах має відбутися на російсько-українському фронті, щоб про це хтось згадав? Вчора відбулася масована атака Росії на Дніпро, і як це в уяві споживача новин може бути навіть трішки зрівняне з атакою на Бурдж-Халіфу, на Дубай, на Абу-Дабі – на світові центри економіки і цивілізації? На закриття аеропорту в Дубаї чи Абу-Дабі, які є головними транспортними хабами для західного обивателя?», – сказав Портников. На його думку, для західної аудиторії події стають більш відчутними, коли вони безпосередньо зачіпають їхнє повсякденне життя або економічні інтереси (ua.korrespondent.net).

Військовий експерт Карло Масала також наголосив, що спрацьовує інформаційний ефект: фокус світової уваги стрімко зміщується, і тепер у заголовках домінує Іран. Для Києва, який критично залежить від міжнародної підтримки, така втрата уваги може мати вкрай небезпечні наслідки (tsn.ua).

Нова криза створює ризик розпорошення уваги (та військової підтримки) Заходу. Чим більше глобальних конфліктів виникає одночасно, тим складніше західним країнам концентрувати політичні й військові ресурси на підтримці України. І тим складніше знаходити боєприпаси для передачі Києву (eurointegration.com.ua).

Європейські чиновники висловили побоювання з приводу того, що США продовжать втрачати інтерес до російсько-українського врегулювання, а українські військові матимуть проблеми з постачанням західної зброї (radiosvoboda.org). Як зауважує видання, через операцію в Ірані, після того, як іранський безпілотник атакував британську авіабазу на Кіпрі (країна є членом ЄС), вже відклали заплановану на цей тиждень зустріч з обговорення вступу України до Євросоюзу. Один із європейських дипломатів запевнив Politico, що чиновники прагнуть швидше передати Україні документи щодо процесу вступу до блоку (radiosvoboda.org).

Президент України Володимир Зеленський визнав, що з початку війни на Близькому Сході відбулося відхилення уваги від України, наголосивши на потребі збереження зосередженості на російсько-українській війні. «Ми повинні зосередитися на Україні, ми повинні утримувати цю увагу. Звичайно, коли у вас є інший великий виклик на Близькому Сході, нова війна, звичайно, відбувається певне зміщення уваги з України», – сказав Зеленський (ukrinform.ua).

Адвокат і нотаріус, офіцер резерву Армії оборони Ізраїлю, військовий прокурор Ігор Йоффе також наголошує на тому, що атака США на Іран (і це очевидно) впливає не лише на Близький Схід, а й на війну Росії проти України. Рішення Вашингтона застосувати силу проти Тегерана змінює розподіл уваги, ресурсів і дипломатичних зусиль, а отже неминуче позначається на позиціях ключових гравців, зокрема Росії, Китаю та союзників України (pravda.com.ua). Якщо військова фаза протистояння з Іраном завершиться відносно швидко та завершиться домовленостями, які задовольнять США й Ізраїль, це означатиме поступове зменшення напруги навколо іранського питання. У такому випадку частина дипломатичного та стратегічного ресурсу Заходу знову буде сконцентрована на війні Росії проти України (pravda.com.ua).

Одним із «базових ризиків», на думку чеського аналітика-міжнародника, колишнього дипломата Владимира Вотачека, є те, що тепер для американського президента війна в Україні може відійти на другий план. Водночас аналітик нагадав, що підтримка з боку Трампа і раніше була не надто сильною, і висловив сподівання, що через війну на Близькому Сході не буде суттєвого погіршення ситуації для України (ukrinform.ua).

Наступний ризик полягає у послабленні військової підтримки України. На цьому акцентувала увагу очільниця європейської дипломатії Кая Каллас. У своїй заяві вона вказала, що нова війна на Близькому Сході вже виходить далеко за межі регіону. Для України це не абстрактна геополітика, а прямий ризик: конфлікт навколо Ірану починає впливати на постачання озброєнь, темп дипломатії та фінансові можливості Росії у затяжній війні. За її логікою, ресурси, які ще вчора вважалися критично важливими для України, тепер дедалі активніше перетікають на інший театр воєнних дій. Йдеться насамперед про ППО України, ракети-перехоплювачі, антидронові рішення та виробничі ланцюги, які не можуть безкінечно обслуговувати кілька криз одночасно. Коли одна пожежа спалахує поряд з іншою, глобальний ринок безпеки реагує не політичними заявами, а дефіцитом (daycom.com.ua).

Союзники України приділяють значну увагу збройному конфлікту з Іраном, що може тимчасово відволікти їх ресурси від підтримки України. Таку думку висловив очільник школи міжнародних відносин Нормана Патерсона в Оттаві Стівен Сайдеман. «Цей конфлікт означає, що Україна отримуватиме менше часу, грошей та обладнання. Франція, Велика Британія й інші тепер самі потребують систем ППО для захисту від іранських ударів власних баз у регіоні та друзів. Регіон уже привернув значну увагу», – зазначив Сайдеман (ukrinform.ua).

Ескалація війни з Іраном може серйозно вплинути на військову допомогу Україні. Через обмежені боєприпаси США можуть скоротити поставки ракет для систем ППО. Про це повідомляє Financial Times. Іран випустив по Ізраїлю сотні ракет. Нові удари Тегерана можуть ускладнити поповнення запасів. Минулого року США випустили 150 таких ракет для захисту Ізраїлю, а з 2010 року було замовлено менше 650 одиниць (glavred.net). Директор оборонної програми аналітичного центру Center for a New American Security Стейсі Петтіджон вважає, що США можуть витратити річний запас критично

важливих боєприпасів за 1–2 дні. Таке можливо в разі, якщо Іран здійснить масовані запуски ракет і дронів. Один з чиновників зазначив, що Вашингтон може зберегти частину ракет, які були призначені для інших можливих операцій (glavred.net).

Забезпечення армії США та Ізраїлю має вищий пріоритет і відповідно продукція американського ВПК першочергово постачатиметься саме їм. Відповідно якщо бойові дії на Близькому Сході триватимуть принаймні від 3 до 6 місяців, ЗСУ можуть відчути гострий дефіцит окремих видів зброї. Особливо засобів ППО, яких нам і так бракувало цієї зими (surma.com.ua).

Про передачу Україні високотехнологічної зброї, яка могла б дати перевагу над ресурснопереважальною армією РФ, вже ніхто не згадує. Постачання засобів ППО та боєприпасів в достатній кількості – під великою загрозою. Попри те що ЄС разом із Великою Британією вирішили виділити понад 90 мільярдів Україні (щоправда значна частина з них буде використана для виробництва у тому ж ЄС), проте питання може проявлятися не у відсутності грошей, а у відсутності самих озброєнь. Головним виробником зброї та боєприпасів залишається США. І в межах збільшення витрат країнами НАТО, і в межах угод між США та ЄС, Європа левову частку зброї мала закуповувати саме в США. І попри великі зусилля окремих членів ЄС із розгортання військового виробництва, їх очевидно недостатньо для покриття потреб оборони України від московської агресії. Розгортання ВПК – дуже системний і високоінерційний процес, що потребує затрат ресурсів та часу (surma.com.ua).

Полковник армії Великої Британії у відставці, військовий Глен Грант зауважив також, що ще одним наслідком ескалації війни в Ірані може стати перерозподіл озброєння, яке потенційно могло б бути використане на українському фронті. «... частина зброї, яка нині використовується в цьому конфлікті, могла б бути залучена в Україні. Іншими словами, те, що могло б опинитися на українському фронті, уже використано в іншому місці. Після цього США, найімовірніше, намагатимуться поповнити власні запаси боєприпасів. А це означає, що в найближчі роки ймовірність постачання такого озброєння Україні може зменшитися, адже воно знадобиться самим США, і паралельно доведеться нарощувати нове виробництво», – підсумував полковник (espresso.tv).

Відставний генерал-майор австралійської армії та дослідник сучасної війни Мік Раян вказав аналогічне. На його думку, найбільш прямий вплив стосується виробництва та розподілу американських боєприпасів. Під час ударів Ізраїлю було задіяно приблизно 200 винищувачів, які вразили 500 цілей по всьому Ірану, що вимагало значного використання високоточної зброї (PGM). Деякі із цих PGM – саме те, чого Україна вкрай потребує для завдання ударів середньої та великої дальності по російських логістичних і командних вузлах. Що ще важливіше, поповнення запасів ракет для систем ППО, таких як Patriot, є критично важливим для української оборони, але наразі має великий попит на Близькому Сході. Будь-яке скорочення поставок боєприпасів із Заходу, чи то через перенаправлення виробництва, чи то через бюрократичні

обмеження, безпосередньо призводить до погіршення оборонних можливостей України. Генеральний штаб росії, майже напевно, звернув на це увагу і, з огляду на наближення теплішої погоди в Україні, може внести зміни до планів наступальних операцій, щоб скористатися тимчасовими прогалинами в обороноздатності України, поки увага та виробничі потужності США зосереджені на Ірані (ipress.ua).

Окрім боєприпасів, за словами Раяна, операція в Ірані вимагає американських зусиль зі збору та аналізу розвідувальних даних, що є критично важливим для оперативної ефективності України. Американські засоби супутникової розвідки, платформи повітряної розвідки та можливості кібервійни, які надають пріоритет операціям в Ірані, можуть вплинути на оборонні операції Києва (ua.korrespondent.net).

Мік Раян також звернув увагу на той момент, що ще одним приводом для занепокоєння України може стати наполягання США на збільшенні внесків європейських союзників на Близькому Сході. Це, ймовірно, відбуватиметься за рахунок України, оскільки європейські оборонні бюджети та військові запаси залишаються обмеженими, незважаючи на зобов'язання щодо їхнього збільшення (ipress.ua).

Війна в Україні дедалі більше залежить не лише від рішень партнерів, а й від того, чи зможе Захід одночасно стримувати Іран, підтримувати Київ і не допустити виснаження власних резервів. Коли Іран відповідає ударами по сусідах, країни Перської затоки спляють запаси перехоплювачів і систем захисту в режимі реального часу. Те, що для одних держав є терміною обороною сьогодні, для України може обернутися відкладеним постачанням уже завтра. Це створює небезпечний ефект. Чим довше триває ескалація, тим більше зростає попит на одні й ті самі категорії озброєнь. А отже, російська агресія отримує непрямий бонус: Київ змушений боротися за ресурси не лише з Москвою, а й з новою близькосхідною війною. У практичному вимірі це означає ризики для українських міст. Якщо темп постачання систем протиповітряної оборони сповільниться, Росія спробує використати вікно можливостей для масованіших атак по енергетиці, логістиці та цивільній інфраструктурі. Для Кремля це знайома тактика тиску через виснаження тилу (daycom.com.ua).

Не менш важливий і психологічний ефект. Дефіцит ППО України змінює не тільки військовий баланс, а й політичне сприйняття стійкості держави. Якщо партнери сигналізують про обмежені ресурси, Москва може трактувати це як момент для ескалації та жорсткішої переговорної позиції. Саме тут слова Кая Каллас мають особливу вагу. Вона вказує не лише на зменшення наявних запасів, а й на напруження у виробничих ланцюгах. І це, мабуть, найтривожніший аспект: навіть якщо рішення про нові пакети допомоги буде ухвалене, їхнє фізичне виконання може зайняти більше часу (daycom.com.ua).

Військовий експерт Карло Масала також найбільшу загрозу бачить в тому, що загострення Близькому Сході потребує величезної кількості ракет-перехоплювачів для систем ППО, які постачаються переважно зі США. «Те, що йде на Близький Схід, може бути відсутнім в Україні», – наголошує

Масала. Чим довше триватимуть бойові дії в Ірані, тим менше засобів протиповітряної оборони залишатиметься для захисту українських міст (tsn.ua).

Найгостріша проблема для Києва – критично важливі ракети-перехоплювачі для американських комплексів ППО. Через відповідні іранські атаки попит на них зріс і в самих США, і в їхніх союзників у Перській затоці. «Збільшення застосування комплексів «Патріот» і перехоплювачів грає на руку Росії, бо обмежує те, що Україна може отримати на ринку», – пояснює Ніколь Граєвські з Sciences Po. Це визнає й українська влада (bbc.com).

Директор Центру близькосхідних досліджень Ігор Семиволос не бачить таку ситуацію надто критичною: «Проблема тільки в протиповітряній обороні. Скільки на складах цієї ППО, що і як там – ось питання. Говорять про те, що в якийсь момент настане виснаження сил ППО. Але це точно не станеться завтра, післязавтра або через тиждень» (telegraf.ua).

Президент України Володимир Зеленський сьогодні повідомив, що поки ситуація навколо Ірану не вплинула на поставки ракет для Patriot. За його словами, програма закупівель працює, співпраця з партнерами з фінансування та поставок ППО продовжується. При цьому він зазначив, що затяжна війна дійсно може вплинути на необхідні обсяги протиповітряної оборони (ua.korrespondent.net).

Європейські союзники роблять усе можливе для підтримки США та Ізраїлю в операції проти Ірану, не беручи безпосередньої участі в бойових діях, однак підтримка України в її оборонній війні з Росією має залишатися пріоритетом. Про це заявив генеральний секретар НАТО Марк Рютте в інтерв'ю ARD. Генсек НАТО також висловив переконання, що бойові дії на Близькому Сході не виснажать запаси ракет до американських систем ППО. «Що стосується запасів систем протиповітряної оборони, я можу вас запевнити: вони значні. Вони так швидко не вичерпаються», – заявив він. Окремо генсек НАТО наголосив на важливості продовження підтримки України попри нинішню ситуацію на Близькому Сході. «Ми маємо робити все, щоб підтримувати американців, але водночас забезпечити, щоб Україна в цій боротьбі була настільки сильною, наскільки це можливо», – підкреслив він (ukrinform.ua).

Тому, як впливає, ризик зменшення військової допомоги існує, і його вважають одним із найважливіших, але станом на сьогодні ніякі загрози не реалізуються, а програма PURL продовжує працювати.

Третім ризиком для України є енергетичні наслідки конфлікту, а саме економічні вигоди, які може отримати росія. Через конфлікт на Близькому Сході ціни на нафту різко зросли. Оскільки експорт нафти з Ірану та Венесуели скоротився, багато нафтопереробних заводів змушені шукати альтернативні джерела важкої нафти. Одним із таких джерел стає саме росія. Це означає збільшення доходів російського бюджету, значна частина якого спрямовується на фінансування кривавої агресії РФ проти України (drukarnia.com.ua).

Блокування Іраном Ормузької протоки і активні удари по нафтовій інфраструктурі вже впливає на світові ціни на паливо та економіку, а також

опосередковано посилює доходи Росії. (...). Як пояснив голова Комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев, Ормузька протока – це стратегічний морський шлях між Оманом та Іраном. Через протоку щодня проходить 30 % світових поставок нафти та 20 % глобального обсягу зрідженого газу (ua.korrespondent.net).

Це напряму грає на користь Москві. Російський бюджет, попри санкції ЄС, досі значною мірою спирається на доходи від експорту нафти, і кожен стрибок котирувань полегшує Кремлю фінансування фронту. Тому Каллас логічно пов'язує близькосхідну ескалацію з потребою швидше перекинути тінювий флот Росії. Якщо ЄС не посилює обмеження на морські сервіси та страхування перевезень, дорожча нафта ризикує стати для Москви не проблемою, а рятівною подушкою для продовження війни. У цій логіці санкції ЄС перестають бути другорядним економічним інструментом. Вони стають частиною оборони України не менше, ніж зенітні комплекси. Бо коли російська агресія отримує нові нафтодолари, кожна затримка з обмеженням обхідних схем означає додатковий ресурс для ракет, дронів і мобілізації (daycom.com.ua).

Військовий експерт Карло Масала стверджує, що попри втрату союзника, Путін залишається у вигравшій позиції завдяки економічним та геополітичним факторам. Війна на Близькому Сході неминуче веде до зростання світових цін на нафту і газ. Якщо іранська нафта зникне з ринку, російські енергоносії стануть ще більш затребуваними, що дозволить Кремлю швидко поповнювати виснажений військовий бюджет (tsn.ua).

Як пише France 24, ефект від бойових дій відчувається й в Україні. «Перебої в поставках нафти і газу з Близького Сходу та стрімке зростання цін, спричинені війною в Ірані, посилюють здатність Росії отримувати прибуток від експорту енергоносіїв, що є основою бюджету Кремля і ключовим джерелом фінансування війни в Україні», – зазначають у матеріалі France 24 (unian.ua). У виданні підкреслили, що якщо режим в Ірані впаде, то Кремль втратить одного зі своїх найближчих регіональних союзників. «Однак Москва має багато чого виграти після атак дронів на енергетичні об'єкти в Перській затоці, оскільки глобальна ситуація, ймовірно, зміститься на користь Росії, особливо з боку таких країн, як Китай та Індія, які сильно залежать від енергоносіїв з Близького Сходу», – додають у виданні (unian.ua).

«Чим довше триватиме криза в Перській затоці, тим вигідніше це буде для Росії і тим більше коштів отримає її бюджет для фінансування агресії проти України», – заявив член Експертної ради Центру громадянських свобод, української некомерційної організації В'ячеслав Ліхачов (unian.ua).

Затишшям перед бурею називає ситуацію на ринку пального засновник групи компаній Prime Дмитро Льюшкін. Він вважає, що Іран ще має можливість дестабілізувати світовий ринок нафти. «Загалом справи погані. Без країн Перської затоки уникнути дефіциту нафти у світі складно. Ніхто не вкладатиметься в нові родовища, розуміючи, що будь-якої миті можуть відновитися поставки. І це все одно не швидко. Глухий кут», – каже Дмитро Льюшкін (lb.ua).

Для світових ринків будь-яке уповільнення або блокування руху танкерів означає миттєве підвищення цін. Україна, яка через постійні удари Росії по енергетичній інфраструктурі, критично залежить від імпорту палива, відчує наслідки миттєво, вважає Данило Гетманцев (ua.korrespondent.net).

Український дипломат Вадим Трюхан також прогнозує різке здорожчання палива в Україні через нестабільність у Перській затоці. Очікується зростання цін на 5-10 грн за літр вже найближчим часом. Аналогічно передбачається різкий стрибок вартості блакитного палива. (ua.korrespondent.net). Збільшення цін на українських заправках є штучним, наполягає директор енергетичних програм Центру Разумкова Володимир Омельченко. Експерт зазначає: на АЗС України немає ще жодного літру пального, що вироблене з дорогої нафти через події на Близькому сході. Володимир Омельченко зазначає, що просто фізично за десять днів ресурс не міг пройти весь виробничий ланцюжок: від постачання нафти танкерами до перевезення бензовозами в Україну (lb.ua).

Окрім цього, Катар, який є світовим лідером, зупиняє виробництво природного газу після іранських атак. Він також покриває 20 % світового морського експорту. На тлі цього ціна газу на біржі Європи перевищила \$500 за даними торгів. ЗМІ прогнозують, що газ у Європі подорожчає на 130 % (ua.korrespondent.net).

Полковник армії Великої Британії у відставці, військовий Глен Грант вважає серйозними наслідки енергетичної проблеми для України: «Що стосується впливу на Україну, то, безумовно, він буде і може виявитися досить серйозним. По-перше, якщо ціни на нафту зростуть, існує ймовірність, що Росія зможе продавати більше нафти Китаю за вищими цінами. Це, своєю чергою, може поповнити військовий бюджет Путіна. По-друге, кораблі, що перебувають поблизу Ормузької протоки, здатні затримувати постачання нафти в різних напрямках. Навіть сама загроза таких затримок, імовірно, призведе до подальшого зростання цін», – пояснив він (espresso.tv).

Економічний аспект виглядає тривожно. Світові ціни на нафту стрімко зростають, а Україна не має стратегічних запасів палива, щоб пом'якшити удар для внутрішнього ринку. Армія та цивільний сектор платитимуть більше, а РФ отримує неочікувані надприбутки від експорту енергоресурсів. «Якщо ми дивимося на нашого ворога, то якраз ціни на енергоресурси можуть стати рятівним кругом для російського бюджету», – зазначає військовий експерт та співдиректор програм зовнішньої політики Центру Разумкова Олексій Мельник. На його думку, агресор отримає «точно кілька "жирних" місяців для російського бюджету» (unian.ua).

Як відомо, США зробили певні поступки щодо купівлі російської нафти. Тимчасові винятки, запроваджені США щодо транспортування вже завантаженої російської нафти, не означають довгострокового чи широкого перегляду санкцій проти РФ, а нинішня ситуація не дає підстав для їх послаблення. Про це заявив Президент Франції Еммануель Макрон на спільній пресконференції з Президентом України Володимиром Зеленським у Парижі. «Рішення, ухвалені США як виняткове та обмежене, і вони мають пояснювати

це самі, але воно не означає довгострокового й широкого перегляду санкцій, які вони ж самі й запровадили», – наголосив Макрон (ukrinform.ua).

Уповноважений Президента з санкційної політики Владислав Власюк наголосив, що Україна хотіла б, аби США не послаблювали санкції проти російської нафти, але застеріг від переоцінки рішення Вашингтона. «Станом на зараз ті структурні зміни в економіці РФ, які відбулися, є достатньо серйозними, щоб їх врятувало це тимчасове послаблення санкцій. Якщо раптом ситуація затягнеться і перетвориться на довгострокову, тоді це стане рятівним колом. Але зараз я б не переоцінював ефект. Це погано для нас, але враховуючи зміни в економіці РФ, їх це не врятує», – зазначив Власюк (ukrinform.ua).

Ще одним ризиком стало призупинення переговорного процесу. Війна на Близькому Сході вже вплинула на хід тристоронніх переговорів Росії, України та США, делегації яких з початку року встигли зустрітися в Абу-Дабі та Женеві. Передбачалося, що новий раунд може відбутися на Близькому Сході на початку березня, але поки що навіть орієнтовна дата зустрічі невідома. За словами Володимира Зеленського, пауза безпосередньо пов'язана з тим, що американські посадовці зараз зосереджені на Ірані (bbc.com).

З точки зору геополітики, війна проти Ірану відтісняє війну московії проти нас на другий план. Яким би цинічним це не здавалось для нас, українців. Це означатиме, що дипломатичні механізми, лобіювання інтересів та тиск на рф або залишатиметься на такому ж рівні (що боляче для московії, але поки, на жаль, – не катастрофічно), або зменшуватиметься. Першим підтвердженням цієї тези стало перенесення тристоронніх перемовин через ситуацію в Ірані. Новий раунд повинен був відбутися 5–6 березня, проте поки його перенесено на невизначений час. Зеленський повідомив, що переговори відновлять, як тільки дозволять безпекова ситуація та загальний політичний контекст (surma.com.ua).

Президент України Володимир Зеленський повідомляв цього тижня, що третій раунд тристоронніх перемовин з представниками США та Росії попередньо заплановано на четвер та п'ятницю в Абу-Дабі. Проте Об'єднані Арабські Емірати є однією з країн Перської затоки, які стали мішенню Ірану. Своєю чергою джерело, наближене до українських перемовників, повідомило, що конкретної дати для наступного раунду переговорів ще немає. Зеленський також сказав, що підтримає альтернативні місця проведення перемовин, такі як Туреччина або Швейцарія. «Війна в Ірані не призведе до припинення переговорів про закінчення війни в Україні, хоча для американців Іран, звісно, буде пріоритетом у найближчому майбутньому. Однак масштаби і наслідки війни в Україні занадто великі, щоб про неї можна було забути», – написав у своєму дописі український політичний аналітик Володимир Фесенко (unian.ua).

Президент України Володимир Зеленський розповів, що Україна готова до нового раунду переговорів щодо завершення війни деінде, однак місце зустрічі досі не узгоджене через різні позиції США та Росії. Перемовини, нагадав Президент, мали відбутись у середу-четвер наступного тижня, але американська сторона попросила перенести. «Там ціла Санта-Барбара з цими

перемовинами – через війну на Близькому Сході. Американці сказали, що вони готові до зустрічі, але готові тільки в Америці, тому що війна і безпекова ситуація їм забороняє виїжджати зараз з території США», – пояснив Президент (ukrinform.ua).

За його словами, Україна підтвердила, що делегація готова прилетіти в Маямі або в Вашингтон, але російська сторона відмовилась летіти в Америку і запропонувала одну з країн – Туреччина або Швейцарія, але американці відмовились від такого варіанту. «Ми одразу сказали, що готові до зустрічі на наступному тижні, ми готуємось до зустрічі і в Америці, і в Швейцарії, і в Туреччині, і навіть, якщо не побоятися, в Еміратах», – заявив він, додавши, що той факт, чи відбудуться переговори, залежить від американців (ukrinform.ua). Як зауважив глава держави, попри те, що зараз увага світу прикута до ситуації навколо Ірану, Україна має бути готова до відновлення дипломатії в будь-який момент (ukrinform.ua).

Щодо росії, то її затягування переговорного процесу може зіграти їй на руку під час конфлікту на Близькому Сході. Витрати адміністрації Трампа на дипломатичні та політичні ресурси під час ведення війни з Іраном можуть мати навіть більші наслідки, ніж матеріальні проблеми. Вже деякий час очевидно, що росія не має жодної мети в поточних мирних переговорах, окрім як затягувати процес, не надто дратуючи Трампа. З іншого боку, американські переговорники з радістю підіграють цій комедії, висуваючи всі найважчі вимоги до українців (обмеження чисельності збройних сил, територіальні поступки, обмеження відносин у сфері безпеки) і жодних до росії. росія може побачити можливість продовжувати затягувати мирні переговори або навіть призупинити їх, поки триває війна в Ірані (ipress.ua).

До переліку загроз можна віднести нещодавнє оголошення України законною ціллю для Ірану. Заступник директора Центру близькосхідних досліджень Сергій Данилов надав наступний коментар: «Щодо заяви іранського посадовця про Україну як законну ціль для ударів, то, в першу чергу, це реклама українських дронів. Він підтверджує, що іранці бояться, що наші дрони матимуть вплив на ситуацію на полі бою. Це визнання з боку ворога. Сама заява цього посадовця – внутрішня іранська тема, оскільки Азізі (очільник комітету національної безпеки парламенту Ірану Ібрагім Азізі – ред.) виступає такою "торпедою", яка випробовує межі» (unian.ua).

Він зазначив, що Азізі за своїм статусом заявляє про найрадикальніші кроки для того, аби «помірковане крило – уряд, президент, міністр закордонних справ» – не могло мати коридор для маневру, а також, щоб їм не вдалося розпочати якісь переговори, зокрема поза контролем Корпусу вартівих. За словами Данилова, ймовірно, окремі генерали Корпусу ведуть перемовини з арабськими сусідами Ірану та США (unian.ua). Експерт підкреслив, що варто поглянути на карту, щоб уявити, як Іран може запустити балістичну ракету по Україні. Таким чином можна побачити, що ця ракета пролетить через територію РФ, що буде вважатися актом агресії проти росіян (unian.ua).

Війна в Ірані створює серйозні ризики для міжнародної системи. Найважливішим з них є подальша ерозія міжнародного права. Після Другої світової війни міжнародний порядок будувався навколо принципів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй. Один із ключових принципів цього порядку полягає в тому, що жодна держава не може застосовувати силу проти іншої держави, за винятком випадків самооборони або рішень, ухвалених Радою Безпеки ООН (drukarnia.com.ua).

Однак військова операція США та Ізраїлю проти Ірану була розпочата без такого мандату. Більше того, рішення президента Дональда Трампа про початок війни було прийнято без попереднього схвалення Конгресу США, що викликало критику навіть усередині американської політичної системи. Подібні дії сприяють формуванню небезпечного прецеденту. Якщо великі держави починають дедалі частіше використовувати силу без міжнародного мандату, це поступово нормалізує практику односторонніх військових інтервенцій. За таких умов застосування сили може стати стандартним інструментом зовнішньої політики. Для України така тенденція є особливо небезпечною. Основним аргументом міжнародної підтримки України у війні проти росії було саме грубе порушення міжнародного права та державного суверенітету. Якщо ці норми перестануть сприйматися як обов'язкові для всіх держав, позиція України може значно послабитися (drukarnia.com.ua).

Ханна Нотте, директорка євразійської програми Американського центру з питань нерозповсюдження зброї масового ураження, зазначає, що у зв'язку з війною проти Ірану російська влада буде дорікати Заходу «лицемірством і порушенням міжнародного права», захищаючи своє право воювати в Україні. «Але проблема для Росії в тому, що це їй не допомагає. Росія може висувати ці аргументи, але тепер вона фактично зіткнулася зі світом, у якому, як ми завжди думали, вона хотіла б існувати – світом, де правила більше не діють, де є «право сильного», – розмірковує Нотте. – Але в цьому світі ми бачимо обмеження для російської сили. Ми бачимо, що Путін не може хвалитися впливом Росії у світі саме тому, що втягнув країну у катастрофічну війну проти України, яка поглинає всі ресурси й можливості держави» (bbc.com).

Незважаючи на значну кількість ризиків, конфлікт на Близькому Сході має і позитивні наслідки для України. В першу чергу, варто зазначити про вихід Ірану з війни з Україною. Військовий експерт Карло Масала вважає, для перебігу війни в Україні іранська криза має амбівалентні наслідки. Іран може остаточно випасти з гри як союзник РФ. Він переконаний, хоча Росія вже налагодила власне виробництво ударних безпілотників типу Shahed, Тегеран залишався одним із головних постачальників артилерійських боєприпасів. За даними експерта, Іран передав росіянам «кілька мільйонів набоїв» із власних заводів та запасів. Тепер, коли Тегерану самому потрібна вся наявна зброя для виживання, цей потік снарядів для російської армії може повністю припинитися (tsn.ua).

За словами політолога, голови Центру аналізу і стратегії Ігоря Чаленка, позитивно те, що Росія втратила одного зі своїх союзників, який безпосередньо

надавав їй «шахеди» та технології для їхнього виробництва, а ще потенційно міг передавати їй ракети (hromadske.radio).

Військовий експерт та співдиректор програм зовнішньої політики Центру Разумкова Олексій Мельник акцентував, що велика війна на Близькому Сході може завадити військовій співпраці Москви та Тегерана. Іран є ключовим постачальником дронів-камікадзе для Кремля. І якщо потреби іранської армії зростуть, експорт «Шахедів» може скоротитися. Проте Мельник зауважує, що детальної інформації про рівень залежності РФ від іранських комплектуючих наразі недостатньо – це залишається єдиним фактором, який може опосередковано допомогти Києву (unian.ua).

Позитивним моментом є те, що в умовах нової військової операції виникає питання про можливість залучення українських фахівців до протидії іранським дронам на Близькому Сході. Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер заявив про готовність співпрацювати з українськими експертами для захисту британських військових баз у регіоні (nvip.com.ua).

У міру загострення конфлікту на Близькому Сході Україна може виявитися безцінним джерелом перевіреного бойовими діями досвіду, отриманого у результаті власної запеклої боротьби проти Росії (tsn.ua).

Речник одного з провідних виробників безпілотників в Україні «Генерал Черешня FPV» Марко Кушнір заявив: «Війна, що шалено триває, зробила Україну унікальною „екосистемою“, яка дозволяє проводити випробування інноваційних технологій безпілотників у режимі реального часу на полі бою. Зворотний зв'язок між фронтом і виробником дуже короткий. Ми можемо отримати зворотний зв'язок вранці, а ввечері мати рішення, яке вирішуватиме нові завдання на полі бою» (tsn.ua).

За словами Кушніра, київська компанія, створена у 2023 році групою ветеранів та волонтерів, виробляє близько 100 000 дронів на місяць. Один з її флагманських дронів-перехоплювачів спеціально призначений для зупинки шахедів та активно використовується ЗСУ. Компанію запросили взяти участь в ініціативі Пентагону «Домінування дронів» вартістю 1 мільярд доларів ще до початку війни в Ірані. «Це рівень експертизи, за який Україна дорого заплатила», сказав Кушнір, – «життями, територією та дуже довгою війною з більшим, краще забезпеченим ресурсами ворогом» (tsn.ua).

Парадокс нинішнього моменту в тому, що Україна одночасно стає і вразливішою, і ціннішою для партнерів. З одного боку, їй критично потрібні перехоплювачі. З іншого – саме Київ накопичив унікальний досвід, якого тепер потребують держави Перської затоки, що зіткнулися з атаками іранських безпілотників. Йдеться передусім про дрони Shahed та суміжні моделі, атаки яких Україна вивчає і відбиває вже роками. Те, що для європейських столиць колись було теорією, для українських розрахунків давно стало щоденною практикою: від виявлення цілей до побудови ешелонованого захисту. Саме тому ідея обміну досвідом із країнами Затоки виглядає не символічним жестом, а прагматичною дипломатією. Україна може допомагати партнерам вибудовувати антидроновий захист, а натомість отримувати політичні

аргументи, нові контакти й, потенційно, швидші рішення щодо власної безпеки (daycom.com.ua).

У цьому є і тонкий дипломатичний розрахунок. Київ фактично нагадує союзникам: Україна – не лише споживач допомоги, а й виробник знань, тактик і технологій. У світі, де війни дедалі більше переплітаються, така роль зміцнює суб'єктність країни краще за десятки декларацій. Водночас не варто ідеалізувати цей сценарій. Передача експертизи не компенсує нестачу комплексів великої дальності. Україна може бути дуже корисною у сфері боротьби з безпілотниками, але це не скасовує базової потреби у системах, здатних збивати балістичні та крилаті ракети (daycom.com.ua).

Консультант комітету Верховної Ради з питань національної безпеки Іван Ступак з цього приводу говорить наступне: «Важливе запитання: а що нам з цього корисного? Звісно, президент сказав, що давайте передамо країнам Перської затоки ці маленькі дрони-перехоплювачі, а вони натомість нам віддадуть свої ракети до «Патріотів». Ідея класна, але одразу не злітає. Тому що всі ці країни потерпають і від балістичних ракет. Навіть математика тут не влізає, тому що дрони коштують 2–5 тис. доларів, а ракета 4 млн доларів. То скільки там треба передати тисяч дронів, щоб отримати одну ракету. Вигоди нема, але ми таки маємо допомогти. Хоча очікувати чогось від американців також не варто» (lb.ua).

Пропозиція Зеленського обміняти дрони на РАС-3 для «Патріотів» смілива й своєчасна, але складна для реалізації. З дуже простої причини – дефіцитність цих ракет як для нас, так і для близькосхідних операторів збільшується з кожним новим залпом іранської балістики. Умовний Катар не віддасть нам те, в чому сам має критичну потребу (rubryka.com).

Водночас цінною є сама можливість показати себе в найцікавішому (і багатому) регіоні так званого глобального півдня не як заморський постачальник хліба і прохач безпеки, а як її контрибутор. Як єдина держава, яка має досвід розробки, виробництва і застосування дронів у бойових умовах. Після Зеленського про українську експертизу в дрону-сфері заявив Кір Стармер. Американські користувачі соціальних мереж відреагували десятками мемів, об'єднаних однією темою – Україна має дрони-перехоплювачі та вміє їх застосовувати, що вивертає навиворіт одну розмову в Білому домі про «відсутність карт» (rubryka.com).

Зрештою з'явилися повідомлення про прибуття першої 1000 дронів-перехоплювачів «P1-SUN» на Близький Схід в результаті угоди між Україною та США. Крім того, Україна навчатиме країни Перської затоки збивати «шахеда», для чого туди вирушила група українських військових. Сама поява ЗСУ в Бахрейні, ОАЕ чи Саудівській Аравії в якості носіїв безцінного практичного досвіду на п'ятий рік трьохденної легкої прогулянки москвитів до Києва не сприяє поширенню наративів кремля про їхню непереможеність (rubryka.com).

Патрік Болдер, стратегічний аналітик і експерт у сфері оборони, співробітник Гаазького центру стратегічних досліджень (HCSS), колишній підполковник Королівських військово-повітряних сил Нідерландів підкреслив,

що «варто також розуміти, що США не мають такої переваги у боротьбі з дронами, як Україна. Україна накопичила великий досвід, і це може стати важливим козирем для отримання більшої підтримки від США» (ukrinform.ua).

Допомога у протидії іранським дронам посилить солідарність Об'єднаних Арабських Еміратів з Україною. Про це сказав еміратський академік, політолог Абдульхалек Абдулла. «Кожен еміратець вдячний і цінує українську допомогу. Я вважаю, що після цієї важливої ініціативи солідарність з Україною посилиться. Враховуючи, що Росія допомагає Ірану, а Іран допомагає Росії, то ми з вами в одному окопі. У нас один спільний ворог», – зазначив він. Експерт відзначив важливість успішного досвіду України у протидії іранським дронам типу «Шахед-136», які масово використовує Росія проти цивільної інфраструктури та енергетичних об'єктів (ukrinform.ua).

Досвід України в цьому питанні дійсно унікальний, адже від початку повномасштабного вторгнення Росія здійснила десятки тисяч атак «Шахедами», через що сама територія нашої держави вимушено перетворилась на своєрідний полігон для випробовування та впровадження новітніх технологій для сучасної антидроновної війни. (...). Інтерес до українських розробок уже проявляють країни Перської затоки, які сьогодні потерпають від постійних атак «Шахедів». За даними західних медіа, Саудівська Аравія веде переговори про закупівлю українських систем протидії дронам, і схоже зацікавлення також проявляють Катар, ОАЕ та інші держави регіону (my.ua).

Для України подібна співпраця має одразу кілька плюсів: перш за все, це потенційний новий ринок для українських оборонних технологій, із можливостями залучення додаткових інвестицій та розширення вже наявних виробництв (my.ua). Старший аналітик Центру ініціатив фонду «Повернись живим» Микола Белєсков вважає, що залучення інвестицій від країн Перської затоки у військово-промисловий комплекс, зокрема у виробництво безпілотників, могло б стати важливим поштовхом для економіки. Белєсков підкреслив, що Україна має стримані очікування від міжнародної підтримки й не розраховує на стратегічний прорив (suspilne.media).

По-друге, це можливість перетворити свій воєнний досвід на дипломатичний ресурс і таким чином посилити власні позиції серед союзників. І по-третє, це шанс закріпити статус України у новій ролі – вже не просто реципієнта зовнішньої безпекової допомоги, а й держави, яка цю безпеку, навпаки, експортує, допомагаючи іншим (my.ua).

Атаки іранських дронів проти країн Перської затоки внесли зміни не лише у спокійне та розважливе життя в цих країнах, а також і в загальне сприйняття України у регіональних медіа. У провідних арабських ЗМІ дедалі частіше з'являється новий наратив, де Україна вже не просто жертва російської агресії, а країна, яка накопичила унікальний досвід боротьби з іранською зброєю. До прикладу, у матеріалі Arab News Україна почала описуватися як держава, що першою зіткнулася з масовим використанням іранських «Шахедів» та була змушена створити власну систему протидії таким атакам. У публікаціях наголошується, що українські військові та інженери фактично випробували у реальних бойових умовах різні методики боротьби з дронами. Паралельно у

медіа регіону дедалі частіше обговорюється фінансовий аспект цього питання. У статтях катарського видання Al Jazeera зазначається, що країни Перської затоки стикаються з тією ж дилемою, що свого часу турбувала Україну, а саме – як захиститися від рою іранських безпілотників, не використовуючи дорогі американські чи європейські системи ППО. Треба враховувати, що монархії Затоки мають таку кількість грошей, щоб дозволити собі будь-які системи протиповітряної оборони, однак масштаб і регулярність нальотів іранських дронів змушує навіть цих лідерів замислитися над її здешевленням. І на цьому тлі в цій ніші в Україні банально немає конкурентів (my.ua).

Та крім чисто технічних викладок та своєрідного піару українських розробок, змінюється і загальне сприйняття війни Росії проти України серед держав регіону. Раніше російське вторгнення часто розглядалося в арабських медіа як віддалений європейський конфлікт, що дозволяло зберігати нейтральність у висвітленні війни, навіть використовували формулювання на кшталт «українська криза», що дуже до вподоби самим росіянам. Сьогодні ж Україну все частіше представляють як потенційно дуже цінного безпечого партнера, прямо вказують на російські атаки по інфраструктурі, детально описують масштаби руйнувань та кількість жертв, що зрештою змінює і загальну тональність матеріалів про Україну та висвітлення проблематики російської війни. (my.ua).

Якщо для країн Перської затоки досвід України у протидії «Шахедам» – це історія більше про практичну вигоду тут і зараз, яка зрештою, може відійти на другий план, якщо бойові дії в Ірані раптом завершаться, у Сполучених Штатах ідея залучення українських спеціалістів для захисту американських військових баз має інший характер. Фактично для Києва відкривається нове вікно можливостей для закріплення в американському суспільстві свіжого нарративу про Україну як про державу, яка, крім того, що прийшла захистити простих американських солдатів, ще й може поділитися своїм унікальним досвідом та закрити прогалини у тій сфері, яку самі Штати тривалий час ігнорували або вважали «неважливою» (my.ua).

У республіканській пресі та у статті The New York Post прямо написали, що на рівні з Ізраїлем, який просто зараз разом з американськими пілотами виконує складні задачі у війні з Іраном, Україна так само заслуговує звання «зразкового союзника США». Автор прямо відзначив, що Зеленський дуже оперативно запропонував свою допомогу, тоді як Росія, згідно з повідомленнями, допомагає Ірану розвідданими для ударів по американцях, і «це важливо тримати в голові, плануючи майбутні перемовини з Путіним» (my.ua).

У цьому контексті в статті зазначається, що Україна як зразковий союзник заслуговує не лише на першочерговий доступ до американських розвідданих, а й на пряму військову підтримку з боку США та активніший продаж зброї через європейських союзників. Автор навіть напромау звертається до адміністрації Білого дому з проханням забезпечити Україну ракетами ATACMS та Tomahawk, щоб ціна продовження війни для російської воєнної машини стала надзвичайно дорогою. У певному сенсі така хвиля дронів атак у Перській

затоці створює для американського суспільства момент такого собі запізнілого усвідомлення, що Україна вже кілька років воює з тією самою загрозою, яка тепер починає впливати на безпеку американців та союзників США в інших регіонах світу. Водночас знову виходять на поверхню справжні наміри Росії, яка, вочевидь, веде ледь не пряму конфронтацію зі Штатами, як би цього не хотіли помічати в Білому домі (my.ua).

Ігор Семиволос, Директор Центру Близькосхідних досліджень НАНУ, пропонує використати шанси, що відкрились під час конфлікту на Близькому Сході. Перший – перетворення експертизи на стратегічний актив. Допомога Катару, ОАЕ і Саудівській Аравії є правильним першим кроком. Але це має стати системним, а не ситуативним. Україна повинна запропонувати формалізовані угоди про передачу досвіду і технологій протидронового захисту – і прив'язати їх до конкретних зустрічних зобов'язань: зброя, фінансування, дипломатична підтримка (glavcom.ua).

Другий – максимально використати союз Росії та Ірану як аргумент проти послаблення санкцій. Це дратує Трампа, але ми не повинні припиняти працювати з Конгресом, де є двопартійна підтримка жорстких санкцій проти Росії (glavcom.ua).

Ну і те, що ми зараз активно просуваємо – позиціонування себе як гаранта безпеки в ширшому регіоні. Попит на перехоплювачі дронів у країнах Перської затоки, що зазнають іранських атак, зріс експоненційно – і унікальний оборонно-промисловий потенціал України та безпрецедентний військовий досвід разом створюють стратегічне вікно для Києва. Це не лише про зброю – це про позиціонування України як держави, що виробляє безпеку, а не лише споживає її (glavcom.ua).

І окремо про позицію Трампа. Він діє за логікою транзакційного домінування: партнер має або підкорятися, або пропонувати щось настільки цінне, що він не може це ігнорувати. Будь-яка третя позиція – «ми рівноправні партнери з власними інтересами» – читається ним як особиста образа. Саме це і є джерелом роздратування: не зміст українських позицій, а сама наша суб'єктність. Тут ми також діємо доволі активно. Відкривається вікно можливостей для трансформації відносин із США з суто двостороннього формату в багатосторонній. У цій конфігурації наша позиція посилюватиметься консолідованими діями з Великою Британією, Францією та Німеччиною, а також через механізми впливу референтних груп, до яких прислухається адміністрація Трампа. Ізраїль, Саудівська Аравія, Катар – ці актори мають прямий доступ до Трампа і водночас прямий інтерес в українській дронівій експертизі. Ну і врешті решт – тримати наші «червоні лінії» (glavcom.ua).

Одним із потенційних позитивних наслідків війни в Ірані для України є послаблення неформального альянсу авторитарних держав, до якого можна зарахувати росію, Іран та Китай. Ці держави часто розглядаються як частина ширшої геополітичної коаліції, що прагне обмежити вплив Заходу та переглянути існуючий міжнародний порядок (drukarnia.com.ua).

Іран відігравав важливу роль у підтримці російських військових зусиль у війні проти України. Саме іранські безпілотники Shahed-131 та Shahed-136, які росія почала масово використовувати з осені 2022 року, стали чи не найголовнішою зброєю, використовуваною рф під час атак на українські міста та енергетичну інфраструктуру. Хоча до 2026 року рф значною мірою локалізувала виробництво цих безпілотників, співпраця з Іраном залишалася важливою складовою російської військової стратегії. Ослаблення Ірану може підірвати цю співпрацю. Якщо іранська держава буде змушена зосередитися на внутрішній стабілізації або обороні власної території, її можливості підтримувати зовнішні військові проекти значно скоротяться (drukarnia.com.ua).

Крім того, останні роки демонструють певну тенденцію до послаблення режимів, які мають тісні зв'язки з росією. У грудні 2024 року впав режим Башара Асада в Сирії, що стало серйозним ударом по російському впливу на Близькому Сході та виявило ознаки нездатності Москви, яка загрузла у війні проти України, надавати належну підтримку дружнім автократичним режимам задля збереження останніх при владі. У січні 2026 року американські сили захопили президента Венесуели Ніколаса Мадуро, одного з найближчих союзників Москви в Латинській Америці. Незважаючи на загальне засудження російською верхівкою вторгнення США у Венесуелу та висловлення з боку міністра закордонних справ рф Сергієм Лавровим «рішучої солідарності» з південноамериканською державою, росія також фактично залишила режим Мадуро напризволяще. Якщо Ісламська Республіка Іран також зазнає серйозної дестабілізації, це може стати черговим елементом поступового послаблення міжнародної мережі союзників Кремля (drukarnia.com.ua).

Навіть реакція Росії на війну в Ірані демонструє обмеженість її можливостей. Попри Договір про всеохопне стратегічне партнерство між росією та Іраном, який набув чинності у жовтні 2025 року, Москва фактично не надала Тегерану жодної суттєвої військової допомоги. Незважаючи на надання рф Ірану розвідданих щодо місця розташування американських військових активів на Близькому Сході, переважно позиція росії щодо атаки Сполучених Штатів на Іран проявляється у словесному засудженні нападу. Так, президент Володимир Путін обмежився дипломатичними заявами, а речник Кремля Дмитро Песков назвав дії США «прямою агресією». Така риторика офіційної Москви, яка, до того ж, прямо не засуджує ані Сполучені Штати, ані Ізраїль, свідчить про те, що рф неабияк намагається уникнути погіршення відносин із Дональдом Трампом. А це у свою чергу свідчить про те, що Ісламській Республіці Іран навряд чи варто сподіватися, що Кремль допоможе їй зберегти чинний іранський режим за будь-яку ціну (drukarnia.com.ua).

Надзвичайний і Повноважний Посол, радник директора Національного інституту стратегічних досліджень Андрій Веселовський зазначив, що коли йдеться про так звану вісь зла, зазвичай мають на увазі Росію, Іран, Венесуелу та КНДР. За його словами, дехто також додає Китай, однак, на його переконання, це «не зовсім правильно». Веселовський зауважив, що між цими країнами ніколи не існувало формальної угоди чи реальної координації зусиль.

(...). «Таким чином, єдність усередині цієї умовної “вісі” послабилася, насамперед через втрату відносно незалежного державного управління у Венесуелі, а тепер і в Ірані. Північна Корея залишається “в затінку”, хоча її співробітництво з Росією триває. Тож “вісь зла” сьогодні не існує в тому вигляді, в якому її уявляли. Водночас і раніше це визначення було певним перебільшенням», – сказав Веселовський (ukrinform.ua).

Повномасштабна війна Росії проти України суттєво змінила баланс сил на Близькому Сході та обмежила можливості Москви впливати на регіональні процеси. Про це йдеться в аналітичному звіті турецького Центру економіки і зовнішньої політики EDAM за підсумками 2025 року. «Після вторгнення Росії в Україну в неї (Росії – ред.) не залишилося ресурсів для ефективного впливу на Близькому Сході, а сприйняття загроз у Європі змістилося від терористичних ризиків із Близького Сходу до прямої окупації європейської держави; водночас Китай через ініціативу «Один пояс – один шлях» посилює інфраструктурну та технологічну присутність, підважуючи американський вплив у регіоні – ці процеси породили нові питання щодо майбутнього Близького Сходу», – йдеться у звіті (ukrinform.ua).

Аналітики Центру економіки і зовнішньої політики додають, що ослаблення російського ресурсу створили простір для посилення ролі Китаю та інших регіональних акторів на Близькому Сході, що й надалі послаблюватиме позиції Росії (ukrinform.ua).

Радикальне коло Корпусу варткових має велике незадоволення РФ, адже там вважають, що Москва зрадила і торгує інтересами Ірану. Про це сказав заступник директора Центру близькосхідних досліджень Сергій Данилов (unian.ua).

Адвокат і нотаріус, офіцер резерву Армії оборони Ізраїлю, військовий прокурор Ігор Йоффе стверджує, що для Росії розвиток подій навколо Ірану створює складнішу ситуацію. Кремль уже втратив значну частину свого впливу на Близькому Сході через ослаблення позицій режиму Башара Асада в Сирії. Сирійський напрямок довгий час забезпечував Москві військово-політичну присутність у регіоні, однак нині ці можливості суттєво обмежені. Якщо ж Іран у результаті тиску або внутрішніх трансформацій скоротить свою зовнішньополітичну активність, зокрема фінансування та підтримку збройних угруповань у регіоні, це додатково звужить простір для російського впливу (pravda.com.ua). Окремо варто враховувати військово-технічну співпрацю між Москвою та Тегераном. Саме Іран передав Росії технології та досвід у сфері ударних безпілотників, що згодом були використані проти української інфраструктури. Хоча Росія вже локалізувала виробництво відповідних дронів, початковий етап цієї співпраці відіграв важливу роль. У разі ослаблення або перегляду ірансько-російських відносин Кремль втратить одного з небагатьох партнерів, готових відкрито співпрацювати з ним у військовій сфері (pravda.com.ua).

Політолог, голова Центру аналізу і стратегії Ігор Чаленко також підтримує думку, що Росія не є надійним союзником для інших країн на міжнародній арені. «Буває, щось випадково стається. Але якщо це стається двічі, то це вже

конкретна тенденція. Під час війни 25 року росіяни не допомогли, і Сирії не допомогли, і Венесуелі. Це дуже серйозне послаблення росіян на геополітичній арені», – сказав Ігор Чаленко (hromadske.radio).

Вплив ситуації в Ірані та подій на Близькому Сході на Україну є неоднозначним. Він залежить від тривалості конфлікту та здатності української держави ефективно адаптуватися до нових геополітичних умов, мінімізуючи ризики та використовуючи наявні стратегічні можливості. Подальша ескалація цього конфлікту суттєво впливає на глобальну безпекову ситуацію та має комплексні наслідки для України. З одного боку, вона створює значні ризики, зокрема відволікання міжнародної уваги та ресурсів від російсько-української війни, потенційне скорочення військової допомоги, загострення конкуренції за озброєння, а також економічні виклики, пов'язані зі зростанням цін на енергоносії, що посилює фінансові можливості Росії. З іншого боку, конфлікт відкриває і нові можливості, зокрема послаблення Ірану як військового партнера Росії, зниження її міжнародного авторитету, а також потенціал для України зміцнити свої позиції через використання унікального досвіду протидії безпілотникам і розширення співпраці з країнами Близького Сходу.